

Asia: VN/6935/2020

Valtioneuvoston periaatepäätös kansallisesta aineettomien oikeuksien strategiasta (IPR-strategia)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry (SPAY) on teollisoikeuksien ammattilaisten yhdistys, joka on toiminut vuodesta 1928 lähtien. Yhdistyksen jäsenet ovat teollisoikeusasiamieslautakunnan auktorisoimia asiamiehiä, jotka ovat lisäksi vähintään kuuden vuoden ajan päätoimisesti edustaneet ja konsultoineet päämiehiä hoitamalla rekisteröintiprosesseja ja antamalla strategista neuvontaa patentteihin, tavaramerkkeihin, hyödyllisyysmalleihin ja malleihin liittyvissä asioissa.

Suuri osa jäsenistöstä on oikeutettu toimimaan Suomen lisäksi koko Euroopan alueella. Osa jäsenistöstä on rekisteröity tavaramerkki- tai mallioikeusasiamiehenä Euroopan Unionin teollisoikeuksien virastossa (EUIPO) ja osa on suorittanut yleiseurooppalaisen tutkinnon, joka mahdollistaa toiminnan Euroopan patenttivyrostossa (EPO). Yhdistyksen jäsenet toimivat myös kansainvälisissä järjestöissä, mikä varmistaa sen, että yhdistys on aktiivisesti mukana teollisoikeuksien kansainvälisessä kehityksessä.

SPAY on tutustunut 10.12.2021 lausuntoja varten julkistettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa. Viittaamme suoraan esityksen asiakointiin.

5. Tavoitetila 2030 - 5.1 Suomalaisilla toimijoilla on vahva IPR-osaaminen

6. Toimenpiteet - 2) Vahvistetaan IPR University Centerin (IPRUC) roolia IPR-koulutuksen tarjoajana

Kannatamme ehdotuksessa esitettyä koulutustoiminnan lisäämistä ja aineettomien oikeuksien sisällyttämistä osaksi suomalaista koulutuskokonaisuutta. Jotta todellisia tuloksia saataisiin aikaan, tulisi voimavarojen kohdistaminen suunnitella vielä IPR-strategiaan ja datan hallintastrategiaan liittyviä toimenpiteitä kokonaisvaltaisemmin.

Innovaatioita syntyy suomalaisten toimijoiden päivittäisen toiminnan tuloksena ja osa niistä odotetusti kehittyi maailmanluokan innovaatioiksi. Kokemuksemme mukaan keskeisin edellytys innovaatioiden menestykselle hyödyntämiselle on se, että innovaatioihin liittyvä aineeton

omaisuus pystytään tehokkaasti päivittäisen toiminnan yhteydessä. Tämä on mahdollista vain, jos yrityksen tai tutkimuslaitoksen koko henkilöstöllä on valmiudet tehtäviä suorittaessaan tunnistaa siinä syntyvä aineeton omaisuus.

Aineettomaan omaisuuteen liittyvien perustietojen vahvistaminen kansallisella tasolla on siksi ensiarvoisen tärkeää. Vähintäänkin tutkimukseen ja tuotekehitykseen osallistuvilla henkilöillä tulisi jo työuransa alussa olla perustiedot siitä, minkälaista aineetonta omaisuutta on olemassa ja kyky tunnistaa sen käyttömahdollisuudet. Tällöin yritykset voisivat aivan alustavan IPR-koulutuksen sijasta kohdistaa IPR-strategiansa ja voimavaransa siihen, että aineeton omaisuus saadaan tehokkaasti esille ja tarvittaessa erillisin toimin suojattavaksi.

Kannatamme myös IPRUC:n roolin vahvistamista toimenpide-ehdotuksen mukaisesti, mutta toteamme, että esityksessä ehdotetaan uudeksi koulutuskohteeksi ainoastaan start up -yritykset. Tällä hetkellä aineettomaan omaisuuteen ja sen suojaamiseksi tarkoitettuihin aineettomiin oikeuksiin liittyvä toisen asteen tai korkeakouluvaiheen koulutus on tasoltaan vaihtelevaa, ja usein opiskelijoille vapaaehtoista. Suosittelemme siksi toimenpidettä täydennettäväksi siten, että IPRUC:n koulutustarjontaan lisätään toisen asteen tutkintoon tai korkeakoulututkintoon kohdistettava kurssikokonaisuus, jolla varmistetaan, että sen suorittaneella henkilöllä on toimivat perustiedot aineettomaan omaisuuteen liittyvistä oikeuksista.

IPRUC on tunnettu toimija ja tekee yhteistyötä eri aloja edustavien asiantuntijoiden kanssa ja olisi siksi lähtökohtaisesti sopiva toteuttaja tällaiselle koulutuskokonaisuudelle. Asiasisällöltään valmis ja yhtenäinen kokonaisuus voisi sisältyä IPRUC:n omaan tarjontaan ja lisäksi myös olla jaettavissa muille, jolloin se olisi tämän jälkeen mahdollista sisällyttää tutkintovaatimukseen eri oppilaitoksissa.

5. Tavoitetila 2030 - 5.2 Suomessa luodaan ja kaupallistetaan maailmanluokan innovaatioita

Esityksen otsikko viittaa maailmanluokan innovaatioihin, mutta yritysten osalta tavoite ja toimenpide-ehdotukset liittyvät pitkälti suomalaiseen toimintaympäristöön. Suomen vientiin perustuvassa kansantaloudessa yritysten valmius kansainväliseen toimintaan on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää.

Esityksen tavoitteena mainitaan se, että suomalaisessa toimintaympäristössä yritykset ymmärtävät, ettei aineettomien oikeuksien hyödyntäminen rajoitu pelkästään lisensointimahdollisuuksiin. Kokemuksemme mukaan tämä ymmärryksen puute ei välttämättä ole yritysten keskeisin ongelma. Varsinkin kansainväliseen toimintaan tähtäävät toimijat pyrkivät valveutuneesti julkaisemaan, merkitsemään ja rekisteröimään oikeuksiaan suojatakseen toimintaansa suoralta kopioinnilta. Suojaustoimenpiteet, oikeuksien valvominen ja niiden puolustaminen on kuitenkin vaativaa ja kallista, erityisesti kun yritys toimii kansainvälisillä markkinoilla. Puuttuvien tai rajallisten resurssien vuoksi yritykseltä voikin jäädä tärkeitä toimenpiteitä tekemättä.

Toinen merkittävä seikka on se, että pelkkä omien aineettomien oikeuksien valvonta ei riitä. Kaikkien, mutta erityisesti vientiin tähtäävien toimijoiden on riittävällä huolellisuudella huomioitava sellaiset aineettomat oikeudet, jotka voivat muodostaa esteen omalle toiminnalle. Tätä ei aina yritysten keskuudessa tunnisteta osaksi liiketoimintariskiä. Toisaalta, toimintaansa käynnistävällä pk-yrityksellä ei välttämättä ole tarvittaviin tutkimuksiin riittäviä resursseja, vaikka sillä olisikin ymmärrys toisten aineettomien oikeuksien huomioimisen tärkeydestä.

Korostamme siksi myös tässä yhteydessä perustaitoihin tähtäävän koulutustarjonnan lisäämisen tärkeyttä. Sen lisäksi keskeinen tavoite olisi se, että suomalaiset yritykset ovat kykeneviä hyödyntämään aineettomia oikeuksiaan ja tiedostavat toiminnanvapautta koskevat riskit kotimaisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Tätä tavoitetta tukisi toimenpide, jossa kartoitetaan yrityksille suunnatut tukimuodot ja varmistetaan, että ne tukevat riittävällä tavalla yritysten toimintoja sekä aineettomien oikeuksien taloudelliseksi hyödyntämiseksi että niistä koituvien riskien hallitsemiseksi.

5. Tavoitetila 2030 - 5.4 Suomessa on toimiva ja kilpailukykyinen IPR-järjestelmä

6. Toimenpiteet - 10) Strategiakaudella varmistetaan patenttilainsäädännön lisäksi myös muun IPR lainsäädännön.... joustavuus ja ajantasaisuus

Esitämme, että tämän varmistuksen yhteydessä olisi aiheellista tarkistaa myös työntekijän tekemiä keksintöjä koskevan lainsäädännön ajantasaisuus.

6. Toimenpiteet – 1) Lisätään pk-yrityksille suunnattua IP-neuvontaa ja tiedonsaantia

Ehdotettu Sparraava IPR-kummi -järjestely on hyvä aloite. Sen valmistelutyössä olisi olennaista ottaa huomioon, että tuen tarve vaihtelee merkittävästi yrityksen elinkaaren mukaan, tarpeet yrityksen aloittaessa toimintaansa ovat hyvin erityyppisiä kuin myöhemmissä vaiheissa. Alussa on tärkeää varmistaa, että yritys saa käyntiin keskeiset toimenpiteet, kuten aineettoman omaisuuden tunnistamisen ja sen suojattavuuden arvioiminen, oikeuksien siirtymisen keksijältä yritykselle ja tarvittavat suojaustoimenpiteet, toiminnanvapauden selvitykset ja työsuhdekeksintölain edellyttämät toiminnot.

Myöhemmässä vaiheessa haasteet painottuvat enemmän kansainvälistymiseen, kaupallistamiseen ja oikeuksien valvontaan.

Näihin vaihteleviin haasteisiin vastaamiseksi on tärkeää, ettei kummitoimintaa sidota mihinkään yksittäiseen asiantuntijatahoon, vaan että yritys voi tuetusti valita tarkoitukseen sopivan asiantuntijan kulloisenkin toimintatilanteensa mukaisesti.

Keinänen Anu
Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry - Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry:n
puheenjohtaja